«رسالت» بررسی کرد

باران و برف نوید پایان خشکسالی نیست!

گروه اجتماعی
ادامه از صفحه اول

حتی با بارش‌های اخیر، کشور هنوز بیش از ۶۰ درصد کمتر از حد نرمال بارندگی داشته و منابع آب سطحی و زیرزمینی همچنان در شرایط بحرانی قرار دارند.»

وی هشدار داده است: «کم آبی تنها ناشی از کاهش بارش نیست، بلکه برداشت بی‌رویه از منابع آب، توسعه ناهماهنگ کشاورزی و صنایع پرآب‌بر و مصرف فراتر از توان اقلیمی، بحران آبی ایران را تشدید کرده است.» به گواه اظهارات وظیفه، «بارش‌های اخیر در مناطق غربی و کوهستانی توانسته‌اند رطوبت سطح خاک را افزایش دهند اما این بارش‌ها هنوز تغییری جدی در منابع آب زیرزمینی و سدها ایجاد نکرده‌اند و از طرفی کم‌آبی محدود به امسال نیست، بلکه نتیجه چندین سال خشکسالی و افزایش دمای متوسط کشور است و نباید انتظار داشت با وقوع بارش‌های اخیر، کشور به یکباره از چنگال خشکسالی رهایی یابد.»

محمدبهنام رسولی، کارشناس ویژوهشگر حوزه آب نیز با اظهارات پیش گفته موافق است. این کارشناس در پاسخ به اینکه چرا همواره خشکسالی و کم‌آبی‌ای که ایران سالهاست به آن دچار است، به موضوع بارش‌ها گره می‌خورد، به «رسالت» می‌گوید: «وابسته کردن شرایط آبی به میزان بارندگی‌ها فرافکنی بزرگی است که حاکمیت بخش آب سال‌های متمادی در حال انجام آن بوده و از طریق آن به دنبال عدم‌پذیرش اشتباهات و شانه خالی کردن از سنگینی بار اصلاح مسیر و جبران خطاهای گذشته است. گرچه با عمق یافتن بحران آب، برای نخستین بار شاهد اعتراف مقامات اجرایی نظیر رئیس جمهور محترم در رابطه با مسیر اشتباه توسعه در سالیان گذشته هستیم اما با نبود نظارت و سیستم پاسخگویی قوی و از سمت دیگر فزاینده تحریم‌های اقتصادی، کماکان تغییر رفتاری در مدل مدیریت منابع آبی در کشور نمی‌توان انتظار داشت. حاکمیت آب در شرایطی از مواجه ساختن مردم با واقعیات وضعیت آب و ناکامی‌ها و اشتباهات صورت گرفته پرهیز دارد که تغییر مسیر و اصلاح رویه‌های مصرفی تنها با آگاه‌سازی، اقناع و همراه‌سازی مردم ممکن است.»

جناب بهنام همانطور که مطلع هستید بارش‌های خوبی در دو هفته اخیر صورت گرفته و برخی از کارشناسان، می‌گویند، این حجم بارش در یک دهه اخیر یا سابقه‌یا کم سابقه بوده و در واقع به شکلی اطلاع رسانی می‌کنند که گویی خشکسالی به پایان رسیده! آیا اینطور است؟

خیر اینطور نیست. اما برای ورود به بحث ارتباط بارندگی با خشکسالی، پیش‌تر لازم است تا مروری بر تعریف و انواع خشکسالی داشته باشیم. ساده‌ترین نوع خشکسالی که در سئوال شما هم مورد اشاره قرار گرفته، خشکسالی هواشناسی هست. چیزی که در تعریف خشکسالی هواشناسی و باور عمومی هم نسبت به پدیده خشکسالی وجود دارد کمبود شدید و نقصان در میزان بارش‌ها در یک دوره، نسبت به میانگین‌های بلندمدت و دوره‌های مشابه است.

این در حالی است که خشکسالی هواشناسی کمترین شدت نوع خشکسالی را دارد. سطح دیگری از تعریف خشکسالی، خشکسالی هیدرولوژیک است که در نتیجه کاهش سریع جریان‌های سطحی و افت سطح مخازن آب زیرزمینی، دریاچه‌ها و رودخانه‌ها ایجاد می‌شود. درواقع خشکسالی هیدرولوژیک هنگامی رخ می‌دهد که میزان دبی جریان سطحی در منطقه‌ای معین برای تامین نیازی از پیش تعیین‌شده کافی نباشد. در سطوح بالاتر خشکسالی از پدیده‌ای صرفا وابسته به سیکل بارش و رواناب و جریان هیدرولیکی و هیدرولوژیکی فراتر رفته و ابعاد اجتماعی و اقتصادی پیدا می‌کند.

در چنین شرایطی، فعالیت‌های انسانی با عناصر خشکسالی اقلیمی و آبی مرتبط شده و می‌تواند ناشی از عواملی باشد که عرضه یا تقاضا برای مصارف وابسته به بارش را متاثر کند. در تعریف ساده‌تر، خشکسالی اجتماعی-اقتصادی زمانی رخ می‌دهد که به علت کاهش منابع آبی و از سمت دیگر افزایش تقاضا، نیازهای آبی برآورده نشوند و باتنش در پاسخگویی به مصارف از پیش تعریف شده مواجه باشیم. این سطح از خشکسالی در گذشته با قحطی همراه بوده و در طی آن زندگی بسیاری از مردم یک سرزمین با خطر و نقصان مواجه می‌شده است که امروزه این جنبه با گسترش تجارت محصولات کشاورزی و فراورده‌های غذایی مورد التیام قرار می‌گیرد.

تطبیق شرایط جاری کشور از لحاظ منابع و مصارف آبی با سطوح تعریف شده از خشکسالی، به وضوح نشان از عبور چالش‌های آبی در مناطق مختلف کشور از خشکسالی‌های هواشناسی به مراتب بعدی و تبدیل آن به بحران‌های چندوجهی اجتماعی و اقتصادی دارد. در چنین شرایطی حتی با تحقق بارش‌های بیش از نرمال (که خود نیازمند تحلیل‌های آماری و جمع‌بندی در پایان دوره‌ی سال آبی هست)، جریان رودخانه‌ها به میزان مورد انتظار افزایش نمی‌یابد، مخازن سدها خالی مانده و دریاچه‌ها و تالاب‌ها فرصت زنده شدن دوباره را نخواهند داشت و آبخوان‌ها همچنان با روند افت سطح آب مواجه خواهند بود پس ضمن امیدواری برای ورود به دوره‌های ترسالی، با شناخت کافی از مسئله و بحران دست به گریبان منابع آبی کشور، نباید تصور کنیم که مشکل در صورت افزایش بارش‌ها رفع شده است و از دلایل ریشه‌ای دست به گریبان بیلان منفی در منابع آبی به ویژه در بخش آب‌های زیرزمینی غفلت نماییم.

گروهی از کارشناسان معتقدند حتی بارش‌های نرمال و فرانرمال هم نمی‌توانند خسارت‌های انباشته شده سال‌های گذشته را جبران کنند و اصلاح الگوی مصرف و مدیریت تقاضای آب، تنها راه مقابله با بحران است، تحلیل و دیدگاه شما در این باره چیست؟

با این گروه از کارشناسان موافقم. در طی چند دهه گذشته، افزایش مصارف در بخش‌های مختلف کشور، دامنه تامین آب را به سمت برداشت از منابع تجدیدناپذیر کشانده است. منابع آبی تجدیدپذیر، هرساله با بارندگی‌های جدید در طی سال آبی در بازه‌های افزایش/کاهش نسبت به میانگین بلندمدت (ترسالی/خشکسالی) مجددا در اختیار ما قرار می‌گیرند. جریان و آورد رودخانه‌ها در اثر بارش شکل و شدت می‌گیرد و میزانی از بارش‌ها به داخل آبخوان‌ها نفوذ پیدا کرده و موجب تغذیه سفره‌های آب زیرزمینی می‌شود. اما آنچه در عمل در طی چند دهه گذشته صورت گرفته برداشت از ذخیره‌ی آبخوان‌ها بوده است. برداشت بیش از میزان تغذیه سالانه موجب شده است تا با افت سطح آب زیرزمینی و کسری مخزن سالانه و تجمعی در تمامی دشت‌های کشور مواجه باشیم. کسری مخزن کل کشور به بالغ بر ۱۵۰ میلیارد مترمکعب رسیده است و همراه شدن افت سطح آب با پدیده‌ی فرونشست عملا منجر به نابودی ظرفیت نگهداشت آب و مرگ آبخوان‌ها گردیده است. در شرایطی ما بیش از ۱۰۰ درصد از منابع آبی در اختیارمان را برداشت کردیم که متون و استانداردهای علمی تنها در محدوده ۴۰ تا ۷۰ درصد اجازه‌ی برداشت از منابع تجدیدپذیر را می‌دهند. جای شگفتی است که مطابق گزارشات و آمارهای رسمی این نرخ برای دشت مشهد در حدود ۱۸۰ درصد برآورد می‌شود. با این توصیف برای ایجاد تعادل در منابع آبی نیاز به بازتنظیم و باز تعریف مصارف هستیم. بخشی از مصارف باید حذف و یا به نقاط دیگر منتقل شود و در سایر مصارف نیز نوع و الگوی مصرف متناسب با شرایط آبی تغییر کند.

به گفته رئیس مرکز ملی پیش‌بینی و مدیریت بحران، بارش‌ها تا ۶ هفته آینده ادامه دارد و این مسئله بسیاری از شهروندان و مسئولان را بسیار امیدوار کرده است، فکر می‌کنید با توجه به شرایطی که ایران دارد (و خامت وضعیت آبی)، مسئولان ذیربط و کارشناسان باید چه تصویری از بارش‌ها ارائه کنند، تا در دل مردم امید واهی شکل نگیرد و همچنان صرفه جویی را ادامه دهند؟

در کنار امیدواری به تداوم بارش‌ها در طی روزهای آینده و مدیریت درست روان آب‌های ایجاد شده، لازم است تا مدیران و سیاست گذاران بخش آب کشور تصویر درستی از الگوی منابع و مصارف آبی در کلان کشور و هر منطقه برای مردم ترسیم نمایند. مردم باید با سئوالاتی در این رابطه مواجه باشند که میزان تاثیر بارش‌ها را مشخص کند. سئوالاتی نظیر اینکه: با فرض پر شدن دوباره‌ی سدهای تامین آب شبکه شرب و بهداشت شهر تهران، آیا دیگر نیازی به برداشت از آب‌های زیرزمینی برای تامین آب تهران نیست؟

اگر سد دوستی با سیلاب‌های حاصل از بارندگی در کشور همسایه مجدد پر آب شود آیا نزدیک به ۵۰۰ حلقه چاهی که در حال حاضر برای آب شرب مشهد برداشت انجام می‌دهند از مدار تولید خارج خواهند شد؟

> **محمد بهنام رسولی- کارشناس و پژوهشگر آب: وابسته کردن شرایط آبی به میزان بارندگی‌ها فرافکنی بزرگی است که حاکمیت بخش آب سال‌های متمادی در حال انجام آن بوده و از طریق آن به دنبال عدم پذیرش اشتباهات و شانه خالی کردن از سنگینی بار اصلاح مسیر و جبران خطاهای گذشته است**

آیا پر شدن سدهای احداث شده بر رودخانه‌های حوزه دریاچه ارومیه دردی از تن رنجیده و خشک دریاچه دوا خواهد کرد؟ حتی اگر دریچه‌های سدهای حوزه ارومیه را برای امسال باز بگذاریم آیا سرجمع برداشت‌های صورت گرفته در طی سال‌های مختلف از حقابه‌ی دریاچه در عرض یک سال قابل جبران است؟

چرا همواره خشکسالی و کم‌آبی‌ای که ایران سالهاست به آن دچار است، به موضوع بارش‌ها گره می‌خورد، یعنی مسئولان به مردم این گونه القاء کرده و می‌کنند که مشکل صرفا از آسمان و بارش هاست و نمی‌گویند ما طی دو دهه گذشته از منابع آب زیرزمینی به شکل بی‌رویه برداشت کرده‌ایم و به دلیل عدم مدیریت تقاضا وضعیت کنونی را رقم زده‌ایم، فکر می‌کنید چرا واقعیت به‌درستی و به شکل شفاف با مردم در میان گذاشته نمی‌شود؟

ببینید وابسته کردن شرایط آبی به میزان بارندگی‌ها فرافکنی بزرگی است که حاکمیت بخش آب سال‌های متمادی در حال انجام آن بوده و از طریق آن به دنبال عدم پذیرش اشتباهات و شانه خالی کردن از سنگینی بار اصلاح مسیر و جبران خطاهای گذشته است. گرچه با عمق یافتن بحران آب، برای نخستین بار شاهد اعتراف مقامات اجرایی نظیر رئیس جمهور محترم در رابطه با مسیر اشتباه توسعه در سالیان گذشته هستیم اما با نبود نظارت و سیستم پاسخگویی قوی و از سمت دیگر فشار فزاینده تحریم‌های اقتصادی کماکان تغییر رفتاری در مدل مدیریت منابع آبی در کشور نمی‌توان انتظار داشت. حاکمیت آب در شرایطی از مواجه ساختن مردم با واقعیات وضعیت آب و ناکامی‌ها و اشتباهات صورت گرفته پرهیز دارد که تغییر مسیر و اصلاح رویه‌های مصرفی تنها با آگاه‌سازی، اقناع و همراه‌سازی مردم ممکن است.

گروهی از کارشناسان تاکید کرده‌اند که کمبود آب ناشی از خشکسالی با بارش‌های اخیر جبران نمی‌شود اما اگر رخدادهای استثنایی مانند بارش‌های سنگین اسفند ۹۷ و فروردین ۹۸ تکرار شود چه، بازهم جبران نخواهد شد؟

با مدل و الگوی مصرف موجود، در خوشبینانه‌ترین حالت، بارش‌های بیش از نرمال می‌تواند بیلان منابع و مصارف برای همان دوره را بهبود ببخشد، کما اینکه تجربه نشان داده که در شرایط فراهمی موقت آب، متاسفانه مجدد چرخ‌های توسعه به راه افتاده و با تخصیص منابع به مصارف جدید (به جای تخصیص آن‌ها به احیا و تعادل بخشی دشت‌ها) عملا وخامت اوضاع تشدید می‌گردد.

چه عواملی در شکل‌گیری و تشدید کم‌آبی‌های اخیر نقش داشته‌اند؟ به‌ویژه نقش سوء مصرف منابع آب، تغییرات اقلیمی، توسعه ناپایدار و فشار جمعیتی در برخی کلانشهرها را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در واقعیت گرچه با ترکیبی از همه عوامل مواجه بودیم اما باید بپذیریم که مشکل اصلی از سیاستگذاری‌های نادرست از دهه ۳۰ شمسی آغاز شد. زمانی که با پیاده‌سازی برنامه‌های اصل چهارم ترومن و اصلاحات ارضی، مدل کشاورزی و زراعت و الگوی مدیریت آب دچار دگرگونی شد و ساختار مدیریت آب و خاک به کلی تغییر یافت. در طی سال‌های گذشته هم عملا همچنان همان مسیر و نگاه توسعه‌ای دارد دنبال می‌شود. بی‌جا نبوده است که از قدیم گفته شده است که: «خشت اول گر نهد معمار کج، تا ثریا می‌رود دیوار کج»

با گذر زمان و به روز شدن و وسعت یافتن چالش‌ها، ناکارآمدی سیاست‌های گذشته کامل آشکار شده است اما کماکان به نظر مدل توسعه‌ای کشور ثابت مانده است.

بر اساس تجارب تاریخی، چه راهکارهایی می‌توانند تاب‌آوری ایران را در برابر کم آبی افزایش دهند؟ چه اصلاحاتی در مدیریت آب سیاست‌گذاری و حکمرانی لازم است؟

همچنان که پیش‌تر هم اشاره شد، گریزی از بازتعریف مصارف متناسب با منابع آبی موجود نیست. امری که در پارادایم «سازگاری با کم‌آبی» در بدنه مدیریتی آب کشور از آن صحبت می‌شود اما عملا از سطح طرح و برنامه جلوتر نرفته و در مقام عمل فاصله زیادی تا اجرایی شدن داریم. پیاده‌سازی هر طرح و برنامه‌ای نیازمند فضا و بستری باثبات و جلب مشارکت و همراهی مردم است و شرایط بی‌ثباتی حاکم بر کشور، عملا فضای لازم را برای تعریف و پیشبرد برنامه‌های جدید محدود کرده و بسته است. در چنین شرایطی، هزینه‌های اقدام از عدم اقدام برای حاکمیت بیشتر است و به جای تغییرات بنیادی به تداوم فضای پوپولیزم در این عرصه بسنده می‌شود.

کلیدهای اکولوژیکی امنیت غذایی

در جهان امروز، امنیت غذایی به یکی از کلیدی‌ترین چالش‌های بشری تبدیل شده است. با وجود تولید غذای کافی در سطح جهانی، هنوز میلیون‌ها نفر از گرسنگی رنج می‌برند و سیستم‌های غذایی کنونی با چالش‌های متعددی از جمله تغییرات آب‌وهوایی، فرسایش خاک، کاهش تنوع زیستی و کمبود آب مواجه هستند. در این میان، راهکارهای اکولوژیکی به عنوان رویکردی امیدوارکننده برای تحول سیستم‌های غذایی و دستیابی به امنیت غذایی پایدار مطرح شده‌اند.

رابطهٔ بین امنیت غذایی و راهکارهای اکولوژیکی رابطه‌ای دوطرفه و پیچیده است. از یک سو، سیستم‌های غذایی ناپایدار موجب تخریب محیط زیست می‌شوند و از سوی دیگر، تخریب محیط زیست، خود تهدیدی برای امنیت غذایی محسوب می‌گردد. کشاورزی صنعتی با استفادهٔ بی‌رویه از کودهای شیمیایی، آفت‌کش‌ها و آب، باعث فرسایش خاک، آلودگی منابع آبی و کاهش تنوع زیستی شده است. بر اساس گزارش سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو)، سالانه حدود ۱۲ میلیون هکتار از اراضی کشاورزی در جهان به دلیل فرسایش و تخریب از بین می‌روند. راهکارهای اکولوژیکی در کشاورزی که تحت عنوان کشاورزی اکولوژیک یا کشاورزی پایدار شناخته می‌شوند، رویکردی است که بر حفظ و تقویت سلامت اکوسیستم‌ها تأکید دارد. این راهکارها شامل اقدامات مختلفی از جمله کشاورزی حفاظتی، کشاورزی ارگانیک، آگرواکولوژی، و نظام‌های کشت-جنگل-چرا (Agrosilvopastoral) است. مطالعه‌ای که توسط دانشگاه ایالتی میشیگان در سال ۲۰۲۲ انجام شد، نشان می‌دهد که سیستم‌های کشاورزی اکولوژیکی می‌توانند تا ۴۰ درصد در کاهش فرسایش خاک و ۳۰ درصد در صرفه‌جویی مصرف آب مؤثر باشند.

یکی از مهم‌ترین مزایای راهکارهای اکولوژیکی امنیت غذایی، تقویت تاب‌آوری در سیستم‌های غذایی است. در مواجهه با تغییرات آب‌وهوایی و رویدادهای شدید جوی، سیستم‌های کشاورزی مبتنی بر اصول اکولوژیکی، مقاومت بیشتری از خود نشان می‌دهند. برای مثال، کشاورزی مبتنی بر تنوع زیستی با استفاده از ارقام محلی و کشت مخلوط، در برابر نوسانات آب و هوایی کمتر آسیب‌پذیر است. تحقیقات منتشرشده در مجلهٔ پایداری طبیعت (NatureSustainability) در سال ۲۰۲۳ نشان داد که مزارع با تنوع زیستی بالا، تا ۳۵ درصد عملکرد پایدارتری در شرایط خشکسالی دارند.

حفظ و احیای خدمات اکوسیستمی، یکی دیگر از جنبه‌های حیاتی رابطه بین امنیت غذایی و راهکارهای اکولوژیکی است. خدمات اکوسیستمی مانند گرده‌افشانی، چرخه مواد مغذی، و تنظیم کیفیت آب، برای تولید غذا ضروری هستند. بر اساس گزارش ارزیابی اکوسیستم هزاره، حدود ۷۵ درصد از محصولات غذایی جهان به گرده‌افشانی وابسته هستند. با این حال، جمعیت حشرات گرده‌افشان به دلیل استفاده از آفت‌کش‌ها و تخریب زیستگاه‌ها در حال کاهش است. راهکارهای اکولوژیکی مانند ایجاد کریدورهای زیستی و حفظ پوشش گیاهی بومی، می‌توانند به حفظ این خدمات حیاتی کمک کنند.

مدیریت پایدار آب نیز از جمله مؤلفه‌های کلیدی در تلفیق امنیت غذایی و راهکارهای اکولوژیکی است. سیستم‌های کشاورزی مبتنی بر اصول اکولوژیکی، بر بهره‌وری آب و حفظ چرخه طبیعی آب تأکید دارند. روش‌هایی مانند کشاورزی حفاظتی، مالچ پاشی و سامانه‌های آبیاری با کارایی بالا، می‌توانند مصرف آب در بخش کشاورزی را به طور قابل توجهی کاهش دهند. مطالعه‌ای که توسط مؤسسه منابع جهانی در سال ۲۰۲۳ انجام شد، نشان داد که اجرای راهکارهای اکولوژیکی در مدیریت آب می‌تواند تا ۲۵ درصد در مصرف آب کشاورزی صرفه‌جویی کند.

تنوع زیستی کشاورزی نیز از جمله عناصر کلیدی در پیوند امنیت غذایی و راهکارهای اکولوژیکی است. حفظ ذخایر ژنتیکی گیاهی و حیوانی، استفاده از ارقام محلی و بومی، و توسعه سیستم‌های کشت متنوع، همگی به افزایش تاب‌آوری سیستم‌های غذایی کمک می‌کنند. سازمان فائو تخمین می‌زند که حدود ۷۵ درصد از تنوع ژنتیکی محصولات کشاورزی در قرن گذشته از بین رفته است. راهکارهای اکولوژیکی با تأکید بر حفظ این تنوع، به تضمین امنیت غذایی در بلندمدت کمک می‌کنند.

اقتصاد چرخه‌ای در سیستم‌های غذایی نیاز دیگر جنبه‌های مهم این رابطه است. راهکارهای اکولوژیکی بر کاهش ضایعات غذایی، بازیافت مواد مغذی و بستن چرخه مواد تأکید دارند. به عنوان مثال، استفاده از کمپوست و کودهای آلی به جای کودهای شیمیایی، نه تنها باعث بهبود سلامت خاک می‌شود، بلکه به کاهش آلودگی منابع آبی نیز کمک می‌کند. بر اساس گزارش برنامه محیط زیست ملل متحد، حدود یک سوم غذای تولید شده در جهان به هدر می‌رود که راهکارهای اکولوژیکی می‌توانند سهم مهمی در کاهش این ضایعات داشته باشند.

با این حال، گذار به سمت سیستم‌های غذایی مبتنی بر راهکارهای اکولوژیکی با چالش‌هایی نیز مواجه است. این چالش‌ها شامل مقاومت در برابر تغییر، نیاز به سرمایه‌گذاری اولیه و ضرورت توسعهٔ ظرفیت‌های فنی و دانش بومی است. علاوه بر این، سیاست‌های حمایتی و چارچوب‌های نظارتی مناسب برای تسهیل این گذار ضروری هستند. تحقیقات نشان می‌دهد که تلفیق دانش علمی با دانش بومی می‌تواند به توسعهٔ راهکارهای اکولوژیکی مؤثر و بومی شده کمک کند.

در خاتمه، رابطهٔ بین امنیت غذایی و راهکارهای اکولوژیکی رابطه‌ای حیاتی و چندبعدی است. راهکارهای اکولوژیکی نه تنها به حفاظت از محیط زیست کمک می‌کنند، بلکه به ایجاد سیستم‌های غذایی تاب‌آور، پایدار و عادلانه نیز یاری می‌رسانند. برای تحقق این امر، نیازمند همکاری بین‌بخشی، توسعه سیاست‌های یکپارچه و سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه هستیم. مطالعه‌ای که توسط کنسرسیوم بین‌المللی تحقیقات کشاورزی انجام شد، نشان می‌دهد که سیستم‌های غذایی مبتنی بر راهکارهای اکولوژیکی می‌توانند تا ۵۸ درصد به افزایش امنیت غذایی در مناطق در حال توسعه کمک کنند. آیندهٔ امنیت غذایی جهان به توانایی ما در تلفیق خرد اکولوژیکی با نوآوری‌های علمی وابسته است.

آلودگی هوا، فاجعه‌ای زیست محیطی و انسانی

براساس گزارش‌های سازمان بهداشت جهانی، سالانه میلیون‌ها نفر بر اثر آلودگی هوا در گوشه گوش دنیا جان خود را ازدست می‌دهند. این مشکل که علتی جز سوء مدیریت و عدم توجه به کنوانسیون‌ها و قراردادهای بین‌المللی در این زمینه ندارد، در اولین گام، نیازمند یک برنامه‌ی جهانی در راستای کم کردن مصرف انرژی فسیلی در کنار آموزش استفاده از کاروان حمل و نقل شهری و توجه به فاکتور فاصله‌ی مناطق مسکونی با مناطق صنعتی است.

شاید گفته شود زمین در حال گرم شدن است و میزان گازهای گلخانه‌ای افزایش یافته است؛ ولی هنوز می‌توان با یک برنامه ریزی دقیق و متعهدانه از ادامه‌ی روند موجود جلوگیری کرد. به کارگیری متخصصین در هر زمینه و کمک گرفتن از تکنولوژی جدید و تجربه‌ی گذشته می‌تواند به این مهم کمک کند.

اما در کشور ما متاسفانه مصرف گرایی، سوء مدیریت و بعضا ترجیح منافع شخصی بر منافع عمومی و درازمدت، موجب شده است تا حتی یک قدم اساسی در راه حفظ محیط زیست برداشته نشود. همکاری مردم و دولت نیاز اصلی برای حفظ محیط زیست کشور است. برای این مهم باید ابتدا دولت پیش قدم شود، تا حس و درک محیط زیست دوستی در ایرانیان نهادینه شود.

کمک به ارتقاء آگاهی‌های عمومی به موازات بالا بردن کیفیت و کمیت کاروان حمل و نقل شهری و استفاده کردن از سوخت‌های با کیفیت و استاندارد جهانی و سپس توجه به انرژی‌های تجدید پذیر، اولین گام برای گریز از تبعات کشندگی آلودگی هوا است. البته شهروندان هم به نوبه خود دارای مسئولیت‌هایی در حفاظت محیط زیست و مبارزه با آلودگی هوا هستند. استفاده از وسایل نقلیه عمومی، گرفتن معاینه فنی خودرو، توجه به مقررات محدودیت‌های عبور و مرور ترافیک شهری و کاهش تردد غیرضروری شهری، از جمله این مسئولیت‌ها است.

تشدید آلودگی هوا در شهرهای بزرگ و خصوصاً تهران، از نمونه‌های عدم توجه به کنوانسیون‌های جهانی و عدم مدیریت صحیح در راستای حفظ محیط زیست کشور و سلامت شهروندان است. این روند می‌تواند حتی به شهرهای کوچک هم کشیده شود. بنزین غیر استاندارد که در سطح کشور توزیع می‌شود و کارخانه‌ها و کارگاه‌های غیر استاندارد و عدم کنترل سازمان‌های ذی ربط، امکان گسترش سونامی آلودگی هوا را گسترش می‌دهد.

سلب مسئولیت دستگاه‌ها از خود، در کنار عدم اجرای قانون از یک سو، و غیر مسئولانه عمل کردن برخی از شهروندان از سوی دیگر، عواملی هستند که باعث می‌شوند نتوان جلوی این "فاجعه زیست محیطی و انسانی" را گرفت!

میزخبر

ایران همچنان درگیر کم‌بارشی
کاهش ۸۹ درصدی بارندگی در تهران

بررسی داده‌های سازمان هواشناسی نشان می‌دهد که ایران در بازه کوتاه‌مدت اخیر با افزایش قابل توجه بارش نسبت به میانگین بلندمدت مواجه بوده است؛ افزایشی که هرچند در نگاه نخست امیدوارکننده به نظر می‌رسد، اما تصویر کلی بارش در مقیاس فصلی و سال آبی را به طور کامل تغییر نداده است.

به گزارش ایسنا، براساس داده‌های سازمان هواشناسی طی هفت روز منتهی به ۲۷ آذرماه ایران با افزایش بارش نسبت به میانگین بلندمدت روبرو بوده است و در حالی که در این هفت روز به طور میانگین ۳۲/۲ میلیمتر بارش دریافت شده، میزان بارش بلندمدت به طور میانگین ۹/۲ میلیمتر بوده است بنابراین ایران در این بازه زمانی ۲۴۹/۶ درصد بارش بیشتری دریافت کرده است.

روند افزایشی بارش تنها به یک بازه هفت‌روزه محدود نبوده و داده‌های ماه جاری نیز از وضعیت مشابهی حکایت دارد. از ابتدای ماه جاری منتهی به ۲۷ آذرماه نیز بارش در ایران بیش از میانگین بلندمدت بوده است. داده‌های هواشناسی نشان می‌دهد بارش در ایران به طور میانگین ۴۶/۴ میلیمتر بوده و نسبت به میانگین ۳۰/۱ میلیمتری بلند مدت، ۵۳/۸ درصد افزایش یافته است. این آمار بیانگر آن است که فعالیت متناوب سامانه‌های بارشی در هفته‌های اخیر، توانسته بخشی از کم‌بارشی ماه‌های قبل را در مقاطع کوتاه‌مدت جبران کند، هرچند این جبران هنوز در مقیاس وسیع‌تر پایدار تلقی نمی‌شود.

روند بارش در فصل پاییز و سال آبی جاری اما همچنین منفیست. با وجود افزایش مقطعی، بررسی وضعیت بارش در مقیاس فصل پاییز و سال آبی جاری تصویر متفاوتی ارائه می‌دهد. از ابتدای فصل آبی (اول مهرماه) تا ۲۷ آذرماه کشور به طور میانگین ۵۰/۳ میلیمتر بارش دریافت شده است. این مقدار از بارش ۵۷/۱ میلیمتری بلندمدت همچنان ۱۲ درصد کمتر است. این داده‌ها نشان می‌دهد که اگرچه بارش‌های اخیر شدت داشته، اما هنوز نتوانسته‌اند کسری انباشته بارش از ابتدای فصل پاییز را به طور کامل جبران کند و وضعیت منابع آبی کشور همچنان شکننده باقی مانده است.

ایران از میانه آذرماه، با فعالیت پی در پی سامانه‌های بارشی روبرو بود، به طوری که در روزهای اخیر سازمان هواشناسی کشور نسبت به بارش در استان‌های جنوبی هشدار سطح قرمز صادر کرد اما بارش‌ها تنها در ۴ استان خراسان جنوبی، کرمان، فارس و هرمزگان بیشتر از میانگین بلندمدت (از ابتدای سال آبی جاری) بوده است. این میزان در خراسان جنوبی ۸۰/۲ درصد، فارس ۱۵/۵ درصد، کرمان ۱۸۳/۹ درصد و هرمزگان ۲۵۹/۴ درصد نسبت به بلندمدت افزایش داشته است.

در مقابل، سایر استان‌های کشور همچنان شرایط کم‌بارشی را تجربه می‌کنند. در این زمینه تهران بدترین وضعیت را دارد چرا که طی سال آبی جاری به طور میانگین ۸۹ درصد کمتر از حد نرمال بارش دریافت کرده است. همچنین بارش استان قزوین نیز ۸۰/۴ درصد کمتر از حد نرمال بوده است. این شرایط در دیگر استان‌های دامنه جنوبی البرز تقریبا مشابه است، به طوری که بارش البرز ۷۴/۳ درصد و سمنان نیز ۶۴/۴ درصد کمتر از حد نرمال است.

شرایط خراسان شمالی در شمال شرق و اردبیل در شمال غرب، مرکزی و همدان نیز مشابه است و این استان‌ها نیز با بیش از ۶۰ درصد کاهش بارش روبرو بودند؛ موضوعی که باردیگر بر نابرابری مکانی توزیع بارش در کشور تأکید می‌کند. بنابراین ارزیابی وضعیت منابع آب کشور باید با نگاه بلندمدت و با احتیاط انجام گیرد چرا که بارش‌های اخیر نباید موجب برداشت خوش‌بینانه زود هنگام از پایان خشکسالی شود. به گفته سحرتا جبخش - رئیس سازمان هواشناسی - بخش قابل توجهی از آب حاصل از بارش‌های اخیر وارد دریا شده، چرا که این آب‌ها مدیریت و جمع‌آوری نشدند. باید توجه داشت که ایران به دلیل خشکسالی‌های انباشته شده در هفته‌ها و ماه‌های گذشته با خشکسالی‌های کشاورزی و آب شناسی مواجه است. شرایطی که حتی در صورت وقوع بارش‌های مناسب نیز این خشکسالی‌ها را به طور کامل جبران نخواهد کرد.

به گزارش ایسنا شروع سال آبی در ایران از ابتدای پاییز است. به این ترتیب یک سال آبی در ایران از ۱ مهرماه شروع می‌شود و تا ۳۱ شهریور سال بعد ادامه می‌یابد.

ارسال پیش نویس لایحه به رسمیت شناختن زبان اشاره ایرانی به هیئت دولت

براساس اعلام سازمان بهزیستی کشور، در راستای اجرای قانون جامع حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت و مفاد کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت سازمان ملل متحد، پیش‌نویس لایحه «به رسمیت شناختن زبان اشاره ایرانی» تدوین و برای بررسی و تصویب به هیأت دولت ارائه شد.

به گزارش ایسنا، این اقدام با هدف تأمین فرصت‌های برابر برای افراد دارای معلولیت شنوایی در دسترسی به ابزارهای ارتباطی و اطلاعاتی، بهره‌مندی از خدمات عمومی و افزایش مشارکت اجتماعی انجام شده و مبتنی بر اصول سوم و بیستم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است.

تدوین پیش‌نویس لایحه در قالب مجموعه‌ای از اقدامات و تمهیدات تحت عنوان «نهضت زبان اشاره ایرانی» و پس از برگزاری جلسات متعدد هم‌اندیشی و رایزنی با حضور نمایندگان دستگاه‌های اجرایی، کارشناسان، صاحب‌نظران و فعالان حوزه ناشنوایان انجام شده است.

همچنین در پی تأکید دبیر کمیسیون فرهنگی اجتماعی هیئت دولت بر ضرورت تدوین «بسته استاندارد زبان اشاره ایرانی»، روز سه‌شنبه ۲۵ آذر ۱۴۰۴ نشستی با حضور نمایندگان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان آموزش و پرورش استثنایی، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی ایران، واحد بین‌الملل فرشتگان دانشگاه آزاد اسلامی، شبکه ملی تشکل‌های مردم‌نهاد افراد دارای معلولیت شنوایی و مدیران و کارشناسان سازمان بهزیستی در ستاد مرکزی سازمان بهزیستی برگزار شد.

در این نشست، ضمن تأکید بر ضرورت و اهمیت تدوین بسته استاندارد زبان اشاره ایرانی، دیدگاه‌ها و پیشنهادهای اعضا مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مقرر شد هریک از دستگاه‌ها و نهادهای حاضر محتوای پیشنهادی خود را به سازمان بهزیستی ارسال کنند.

براساس تصمیم اتخاذ شده، پس از جمع‌بندی پیشنهادها و تدوین پیش‌نویس اولیه بسته استاندارد این سند بار دیگر برای اظهارنظر و تصمیم‌گیری نهایی در اختیار اعضای نشست قرار خواهد گرفت.

تغییرات ساختاری ترکیب زنان سرپرست خانوار

معاون رئیس جمهور در امور زنان و خانواده با اشاره به تغییرات ساختاری در ترکیب جمعیت زنان سرپرست خانوار گفت: امروز با واقعیت‌های متنوع‌تری در این حوزه مواجه هستیم؛ علاوه بر زنان سرپرست خانوار ناشی از فوت همسر، مطلقه، هرگز ازدواج نکرده، دارای همسر زندانی یا بیمار، زنانی با مراقبت از والدین سالمند را برعهده دارند؛ موضوعی که هم‌زمان با روند رو به رشد سالمندی، نیازمند سیاست‌گذاری هدفمند است.

به گزارش ایسنا، زهرا بهروزآذر در برنامه گرامی داشت مقام زن که با حضور احمد میدری وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی و جمعی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی از جمله زهرا خدادادی، رئیس فراکسیون زنان و بابایی کارنامی رئیس کمیسیون اجتماعی برگزار شد، با اشاره به ظرفیت‌های گسترده زنان شاغل در این وزارتخانه گفت: انتظار ما این است که زنان شاغل در این مجموعه، در رده سطح نقش‌آفرینی مؤثرتری داشته باشند؛ نخست در درون سازمان و با شناسایی و تقویت فرصت‌های رشد، ارتقای مهارت‌ها و توانمندسازی زنان همکار و دوم، در سطح سیاست‌گذاری و اجرا، با تمرکز بر جامعه مخاطبان گسترده این وزارتخانه. وی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی را مهم‌ترین نهاد اجرایی در حوزه حمایت از زنان سرپرست خانوار دانست و اظهار داشت: این موضوع به صورت مستقیم و غیرمستقیم در بخش‌های مختلفی از جمله معاونت رفاه، معاونت اشتغال، سازمان بهزیستی، سازمان تأمین